

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: Det jyske Bondesprog

Citation: Aakjær, Jeppe: "Det jyske Bondesprog", i Aakjær, Jeppe: *Artikler og Taler. - 1919*, Gyldendal, 1918-19, s. 249. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer04tom-shoot-workid57292/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Artikler og Taler. - 1919

DET JYDSKE BONDESPROG.

Foredrag i „Selskab for nordisk Filologi“ 16. Febr. 1916.

Man hører saa hyppig den Udtalelse: Det jydsk Sprog forsvinder mer og mer; skal dets Ejendommeligheder bevares, maa man melde sig til Arbejdet nu, for det er i sidste Øjeblik! Denne mismodige Tale har jeg aldrig skjænket megen Tiltro. Naturligvis er et Arbejde for Sproget og en Optegning af dets Gløseforraad altid paakrævet, fordi enhver levedygtig Nation altid staar midt i en Udvikling, hvor noget gammelt gaar til Grunde, mens noget Nyt rejser Hovedet.

„Mens Graven kastes, Vuggen gynger,
og Liv udsletter Dødens Spor,
saa immer sig igjen forynger
hver ædel Slægt i Syd og Nord“ —

Dette gjælder Sjælene, men det gjælder sandelig ogsaa Sprogene og ikke mindst vore Bondemaal. Hver Gang et Samfund staar ved et Udviklingsskjel, hver Gang det tvinges til at lægge sit Arbejde om paa en ny Bøvl, da sker der noget nær det samme i Sproget, som naar et Land faar ny Mønt, de gamle slidte Syslinger og Lybskere kaldes hjem, mens de nyslaaede Toskillinger sættes i Omløb. Og nu for at hoide mig til Bondemaalene: hvilken Ombytning af Gløser fandt der ikke Sted f. Ex. ved Afskaffelsen af Jord-Fællesskabet og Hoveriet!

Hver Agerstump, hvert Sumphul, hver noksaa ringe Bakkeskraaning havde sit eget Navn, hvad der var nødvendigt, for at Arbejdet kunde rettelig fordeles, og hver Spand Heste anvises sin Plads af Fogden. Jorden var bogstavelig oversaaet med Navne —, men da enhver Mand fik sit, da man begyndte at pløje hen tværs over de gamle tottede Hovagre, da gik det ikke de gamle snurrige Navne synderlig bedre end Flintestenene! De blev pløjede i Jorden sammen med dem, og nye Ord og Betegnelser steg

frem af de nye Forhold. En lignende formodentlig langt større Omkalfatring har Bondesprogene maattet gennemgaa i min egen Levetid under det gamle Landbrugs ret bratte Overgang fra patriarkalske til helt industrielle Former. Skjælet ligger i Firsernes Midte. Centrifugen, denne forunderlige, snurrende Tingest, der snart anbringes i hvert Sogn, den hvirvler naadesløst en hel aarhundredgammel Kultur i Afgrunden; og en Uendelighed af Ord og Betegnelser maa gjøre dem Følgeskab.

Naar en Mand dør, saa slettes hans Navn alievegne uden netop i Præstens Protokol over døde og begravede. Anderledes gaar det ikke Ordene. Har de ophørt at bære Bud om, hvad der hænder i de levendes Land, saa vender alle dem Ryggen, — maaske med Undtagelse af Filologerne, for de har jo altid haft en Svaghed for Ordene som Kadavere. — Med denne indgribende Forandring i Bondens Liv og Virksomhed er Ord bortdøde i Tusindvis. Saadan har ogsaa Gloserne deres puniske Krige, hvor de styrter i hele Eskadroner for at jordes i Fællesgrav i en Ordbog paa en Boghylde. — Tænk blot hvilken Uendelighed af Ord der var knyttet til det gamle Husliv med dets primitive Fornødenheder, og dets utallige Haandværk: alene Spinderokken, Væven, Speltetenen, Julébagning, Juléslagting, Lødgryden, Reblægning, Hørskjætning — ak, ved hvert eneste Navn dukker for den bondefødt en grøn Ø op af Mindets Sø! — Eller det gamle Hyrdeliv — *Faaret*, der nu omtrent er forvist fra vore Landsbyer! Dette elskelige Dyr, der gav det primitive Bondeliv omtrent alt det fornødne til Livets Opretholdelse; Poesien omkring det (Hyrdespoesien!), Lammenes Brægen i Vaarnætterne! — Hvilken uendelig Række af Billeder snart til Nytte snart til Ophbyggelse har dette Dyr ikke tilført Bondens Liv!

Det synes Dem maaske halvvejs latterligt, at jeg staar her og taler saadant, midt i denne By, der kun kjender *Faaret* som *Fricassé*. Til Undskyldning maa tjene, at jeg selv er gammel *Faarehyrde*; og naar jeg tænker paa min laadne Flok med de trippende smaa Klove ad de sandede Veje, saa har jeg for mig hele det danske Aar med dets tusinde Omskiftelser, saa er jeg atter hjemme i mine Minders Land, hvor Aaen glimter og Rugen drær; eller hvor Knarrejæssene, som Overtroen kalder for *Wojensjægere*,

drager med et vildt Sus af Rædsel og Æventyr igjennem Hedens Nætter.

Med Hyrdeflivets Forsvinder forsvinder et Utal af Ord, der lægges paa Slagtebænken sammen med Faaret.

Det kan sikkert ikke bestrides, at det gamle Samfundliv var anderledes gunstigt for Sprogets Udvikling end det Samfund, hvori vi nu lever. For at holde mig til vore Bønder: saa er det jo klart for alle, at hvor mange Foreninger vor Bonde end er bleven Medlem af, hvor mange Sammenslutninger og Andelsforetagender han end sværger til, saa lever han dog anderledes ensomt end Fortidens Bonde; han har flyttet sin Gaard langt fra de andres for at være nær ved sin Plov og sin Rugmark; han møder ikke mere ved Bystævnet, han springer end ikke saa sjældent Kirkegangen over, han er ikke nær det Selskabsmenneske som Fortidens Bonde; selv i sit Hjem bliver han en ensom, der stænger Døren for Børn og Tjenestefolk, for at sidde paa *Kontoret* og beregne Udsæden af Frø eller Kunstgødning; Kulturen har altid Tilbøjelighed til Isolation; men Ensomhed gjør tavs; Isolationen slaar Sproget paa Munden. Sproget er vel altid et Mysterium; det er formodentlig det, der gjør det saa lokkende at tumle med det; men den Eriaring mener jeg dog at ha gjort, at Sprogets sande Mestre de var hverken Afholdsapostle eller Bedemænd; nej de rigtige Fortællere dem fandt man langt hyppigere paa Kroer ved en Kaffe-knægt end under Salmesangen i Bedesalen. Og mon jeg skulde ha' Uret i dette, at de muntre, frejdige Tider i vor Historie ogsaa er Sprogets egentlige Væxttider; Holbergs Tid, Wessels og Baggensens Tid; den lyse frejdige Optimisme hos Grundtvig og Øhlenschläger, som hvælver den blaa Himmel over vor Digtning — er det ikke tillige vort Sprogs solbeskinnede Bakke-toppe, mens Pietismens Tidsalder er som en dyb skummel Dalslugt, hvor „æ Helhejst humper po trej Bien astej — faa'de te han hæer ett Eier?“

Hvis jeg var Filolog, saa vilde jeg gjøre en Afhandling om *Sympatien som sprogskabende Magt*. Sympatien i vor Tid, — man kan lede efter den med Lygter uden at finde den; den er snart ved at forsvinde af det danske Samfund. Det var den, Drachmann lyste efter ved disse Linjer (jeg citerer efter Hukommelsen):

„Der er ej Resonans i dette Land,
 man raabe kan derind, hvad der skal være,
 Revy, Missionen, Politik og Tjære
 — det lyder alt som Stokkestød i Sand!“

Hvor møder man Sympatien? I hvertfald ikke hos vore litterære Kritikkere. Den litterære Kritik forvandler sig mere og mere til Litteraturens Snigmorder; og dræber den endnu ikke ved giftige Gasarter, saa dræber den dog ved sin Kulde. Men naar ikke den fattigste Potteplante i Vindueskarmen kan trives uden Sol, hvor kan da Poesiens kuldskjære Blomst trives uden Lys og Varme. Fra den Stund, da Kritikken blev filologisk, da steg dens Interesse for sirlige Af-Sætninger paa Bøttepapir, mens den mistede Sansen for Personligheden i Digtningen; men saa filologisk blev den dog ikke til denne Dag, at den anede et Suk om den Folkesprogets Rytme, der summer den bondefædte for Ørerne sammen med vor Mors Rok. — Men for at vende tilbage til mit egentlige Æmne: Sympatien synes mig at være Blomsten af alt, hvad der er menneskeligt, og til Sympatien er Sproget, da især Folkesproget, i en uendelig Gjøld. — Har De nogensinde set saadan en rigtig god Bønde-Fortæller mellem sine egne! Hans Tilhørere hjælper ubevidst alle hans bedste Indfald til Fødsel; de hidser og turrer ham frem til at yde sit Bedste, ved deres Latter, deres Tilraab, deres Mine og Holdning. Deres Smil gaar dybt ind i hans Sjæl; han er Fjolen, men de er Buen, der skal bringe ham til at tone.

I saadanne Stunder bliver Sproget til. Dette Syn kunde man i min Barndom ha' ved Gilderne, hvor den gode Fortæller var bleven trængt op i Bænkrogen, mens en leende Flok stod i Kredens omkring ham. Da virkede Snapsen fængende; ikke bedøvende men befriende. — Den mest evnerige Digter har ikke halvt den sprogskabende Evne som den ulitterære Almuesmand; han kan ikke foretage sig den simpleste Ting uden at ledsage Udførelsen med en Række Pudsigheder, Som Rugens Straa kappes om at voxte i Højden, saadan kappes en Flok Bønder om at overgaa hinanden i Vid og Skjærmt.

Jeg staar og lytter til et Par Daglejere, der maser med et Læs Halm for at flytte det lidt frem.

Han der har ved Stjærten vil standse. „Nej“, raaber den, der skyder paa, „læ vos no blyw ved, men æ Kuen er hjemm!“ De kommer til et Punkt, hvor det gaar stærkt opad: „Det her tar fandentræ paa æ Rygstrenger!“ Da de endelig har naaet Toppen: „Nu, du vil op paa æ Brink og kik atter æ Kal!“ Da de gaar tilbage siger den yngre til den ældre: „A tykkes du skjømmer dæ, Jens; du gaar wai ett og blywer gammel for wos.“ „Det ka saamænd godt vær. A er saa gammel te a forvinder æ aalle; og tho, hvidden skal en Ansigt blyw, nær en ska gaa med en hwer Daa?“ „Nej, saagu! — Du ska jo tii Begraweis imaacn?“ „Ja, aaeja, vi ska te og sorre, og ha en rød Tro om wer Træskohæl!“

„Er æ saa æ Mand der i æ Gord, der gjør æ Begraweis?“ „Pyt! Vil han ha den Bekostning! Nej, han ska fandentaa næ nær te æ Ild, om der ska kom nø Fjædt af ham.“

Saadan gik deres Tale uden Stands Dagen igjennem. Saadan gaar Talen paa Tomandshaand; saadan strømmer den, naar de er mange sammen. De har det store Fortrin fremfor os Skribenter, at de i Vennelag ikke har nødigt at sidde og snørpe Munden sammen af Frygt for, at der skal undslippe dem et Motiv, som andre kunde løbe med. — Saadan har Folkesproget boltret sig i Vid og Skjæmt paa Hovmarken, hvor ikke alt var idel Bedrøvelighed; hvor der dreves mere end der stodes; hvor det lyse Hoved var sikker paa sin Triumf blandt Granderne, naar han kunde artig spotte over Naadigherren eller hans rød næsede Ridefoged. Og hvilke Morsomheder, ja hvilket landligt Galanteri er der ikke bieveen udfoldet ved den gamle *Hjølstryge*, baade paa Engen og Ageren, naar Forkarlen gav dem alle en Pavse, idet han standsede i Skaaret og rejste sin Le paa Skaftet, og tørrede dens Æg med en Tot Græs, mens han vendte sig tilbage og talte yndige Ord til sin blussende Optagerske. Aa disse Livets smaa Pavser, da den muntre Silder vender sig om til sin Pige med en god Skjæmt, disse Livets smaa Pavser, da man ser hen over Dagens fældede Nøg, mellem hvilke Frøen hopper med smaa Bump, mens Aftenrøden stiger op over mossede Tage, fra hvilke Storken knebrer Høstfolkene hjem til Nadvergrøden; — ja, de bliver saa sjældne, disse Pavser; og det vil ogsaa Sproget komme til at lide under. Som *Hjølstrygens*

Klang er forstummet over den jydsk Vang, saadan imødeser jeg ogsaa den Tid, da Aftenklokken vil komme til at vente forgjæves paa den Haand, der skal røre den og sende dens betagende Toner ud over alle de dukkede Hoveder. — *Hjældestryge*, Aftenklokke!, aa, gaa væk med dine poetiske Livspavser; vi sparer 25 Kr. i Løn til Ringeren og køber derfor 1. Klasses Maskinolje til den nye Selvbinder. — Ak ja, Bonden er under Forvandlingens Lov; han har faaet sit Ærme i Industriens Tandhjul, der haler ham ind Tomme for Tomme. Før var han en Skjæmtebror, nu bliver han mere og mere ensom, ene med sin hakkende Maskine, der skjærer Rugen fra Roden uden hverken Vid eller Skjæmt; Maskinen, der ikke kjender til Pavser, men mageligt klapper hele Arbejdsdagen uden at trænge til at faa hvæsset Kjæberne. Og som Bonden selv er bleven lidt tør og beregnende, saadan er ogsaa hans Sprog, der nu og da kan smage lidt fersk af Sværten i Folketidenden.

Og dog skal der ikke synges Særgesange; thi det jydsk Bondemaal er paa ingen Maade et Sprog, der ligger paa Sottesengen, men er saa rødmsuset og iivsfyldt som noget-sinde. Der er rigtigt, at det nye Samfundsliv har fjærnet Grunden fra en Bunke gamle Ord og Talemaader, saa de nu optræder sjældnere i Folkets Mund; det er ogsaa sandt, at der er skyllet en moderne Strøm af Fremmedord ind over Bondens Dagligliv — Ord som Centrifuge, Telefon, Chilisalpeter, Thomasslagger og tusinde andre — men gjælder det ikke i *alle* Sprog? Det er ihvertfald en Bebrejdelse, der kan rettes med samme Fynd mod Rigsmaalet. — Vilde man pille alle de Træde ud af vor Trøje, der er spundet paa fremmed Ten, da vilde den nøgne Hud vist titte igjennem mange Steder. Hver Urt og Blomst i vor Bondes Kaalgaard har jo et helt fremmed Navn — Lavendel, Persille, Skallotlag osv. — men ikke destomindre er der faa Ting, der dufter saa hjemligt, selv i Mindernes Have.

Nej tro dog aldrig paa den Snak om, at det jydsk Sprog visner hen! Jeg tør paastaa, at det er ikke det *mindste* svækket siden *Blichers Dage*. Det gamle knudrede Sprogtræ fælder af og til sine Blade, men dets Rod, den tusind-aarige Rod den suger atter til sig af Folkemulden videnom, saa hver Vaar viser friske Skud for dem, der visnede. — Jeg har for laa Aar siden staaet under Torning Kirkegavl

og talte med den gamle Graver, der vilde vise mig Stedet, hvor Messingjens' Rytter Rasmus Oustrup laa jordet; denne gamle Mand talte et Sprog saa kildefrisk, at det uden en Rettelse kunde være gaaet ind i en *ny Bindstouw*; først i 1904 døde min „Gammel Johannes“, der var den bedste Fortæller i det jydsk Maal, som jeg har truffen, og som har beriget mit Sind mer end al Verdens Litteratur. Naar der tales pessimistisk om Sprogets Uddøen, saa er det, fordi man har søgt det i de *umyndiges Mund*. Vil du vide noget om Almuesprogets Væxt og Bæreevne, da spørg ikke en Flick blaasjet Højskoleungdom, hvis Sprog hverken har Bakker eller Dale, faaet mindre forborgne Kildevæld eller „rindend Wand“, spørg hellere Mor i Stolen, spørg de gamle, der anskuer Livet ved en Stav. — De unges Sprog det er altid ligoud ad Landevejen og passer godt til det muntre, lette Overfladefiv, som det er de unges Ret at leve. Men de gamle de søger indad efter Ordene; og derinde i Sjæle- nes forborgne Gjemmer der finder de Slægternes Sprogskatte, de Ord og Vendinger der svarer til deres Prøvelser, til deres Sorgers og Glæders Art. Denne herlige Sprogskat, som de gamle tyr til i Sorg og Glæde, den kan ikke sættes overstyr af et enkelt Slægteleu; den ligger og venter paa de unge, til de bliver gamle. De ved ikke ret, at de ejer disse Ord, men ubevidst ejer de dem dog. En Dag vil de giide frem af deres Forglemthed og ligge der blanke og friske som Lærkeæg i dugget Græs. Jeg ved det af Er- laring fra mig selv og andre. Min Mor, der døde for ca. 25 Aar siden, kunde slet ikke skrive og knap læse indenad, men hun talte et herligt Jydsk, fuldt af ejendommelige Ord og Vendinger. Nu er min ældste Søster paa Alder med *hende*, da hun døde, og hun taler noget nær det samme Sprog, med en Hoben gamle Ord, der var hende komplet fremmed som ung Pige. Og selv har jeg det paa samme Maade: Jeg har aldrig haft Behov at notere, endda jeg har en tarvelig Hukommelse, saa jeg f. Ex. ikke kan et eneste af mine Digte udenad; men har jeg Brug for det Jydsk til Digt eller Prosa, har jeg bare behov at lytte ind i mig selv, saa kommer Ordene, i Stimer, som Smaafisk der fodres, tusinde, hvor jeg kun kan anvende hundrede. Og heller ikke jeg vidste, at jeg var i Besiddelse af disse Ord. Saadan ser vi atter, hvor ens Sprog er fuldt af kjær Mystik.

Nej, et Sprog er bedst gjemt hos de gamle. Tro ikke, at Steen Blicher søgte *E. Bindstauws* Sprogejendommeligheder hos sine Konfirmander; nej han søgte dem sandelig hos sin Menigheds ældste.

Som jeg har sagt: Trods alt har det jydsk Bondemaal næppe nogensinde været mere livskraftig end det er i dette Øjeblik. Nu kan det jo endogsaa glæde sig ved Filologernes Bevaagethed, hvad der er noget ganske nyt. Ja, er der noget, der har været dansk Filologi ligeegydigt, da er det det Sprog, der tales af *en Million Bønder* paa begge Sider af den jydsk Højderyg. Hvilket *filologisk* Værk ejer vor Litteratur om det jydsk Sprog, naar vi undtager de sidste 10 à 20 Aar, og selv dem har vi maaske ingen Grund til at undta, da disse Aars herlige Bidrag i meget ringe Grad er i Gjæld til vore Filologer i snævrere Forstand, men tværtimod alle skyldes Sprog-Amatører. — *Chr. Molbach* var Historiker og Bibliotekar, *Warming* var Præst, *Blicher* var Digter, *Fellberg* Præst, *Ev. T. Kristensen* Skolelærer, *Valdm. Bennike* Højskolemand. Hvilke Filologer skal jeg nævne, som har vist Jydskens synlig Interesse. Dr. *Marius Kristensen*? Mon han da vil være den ersonne Svalde, som skal lede Sommertrækket hen over det danske Land. Thi Trækket vil komme en Gang; Filologerne kan ikke alle Dage blive ved at lade, som det jydsk Sprog ikke er til, dette Sprog som har saa nære Slægtninge baade i Øst og Vest. Da jeg var i Skotland, lærte jeg, hvor uhyre en Høben Gloser dette Land har tilfælles med Jydskens, og jeg fik fornylig Brev fra en skaansk Redaktør, der skrev: „De skal ikke anstrenge Dem med, Aakjær, at forkiare os Deres jydsk Ord og Talemaader; her i Skaane er de os ikke fremmed. Vi bruger dem endda i vor daglige Handtering naar vi er i Humør til det.“ Jeg takked for god Efterretning; nu kunde jeg bedre forstaa, hvorfor jeg fandt saa mange „jydsk“ Gloser i „Jammersmindet“ eller i *Chr. 4. Breve*; eller hos Slangerup-Salmisten, hvor han synger:

„De Byrder, som du mig har byttet oppaa,
dem hwister jeg fra mig og vil dem forsmaa.“

Men havde det ikke været nok saa knøvt, om dette forlængst var bleven os fortalt af Filologerne?

Den bedste Hævn over de Herrer Filologer synes jeg dog, vi Jyder har faaet gennem to Mænds enestaaende, livslange, trofaste Arbejde for det jydsk i dets oprindeligste Ejendommelighed. Jeg sigter til *H. F. Feilbergs* Ordbog over jydsk Almuesmaal og *Ev. T. Kristensens* Samlervirksomhed i Folkemindernes Tjeneste. Ordbogen vil selvfølgelig først søges af den Sproginteresserede, men heller ikke hos *Ev. T. Kr.* vil Sprogmanden gaa fejl af skønne Overraskelser. Med det vaagreste Øre for Guidklngen i Folkesproget, er der næppe en Sætning — aldrig en Side — i de næsten 50 Bind, som denne nyreflittige Mand har udsendt, der ikke rummer en egen Sprog vending, en Glose, en Særegenhed, som han har taget frisk fra Folkets Læber. *Ev. T. Kristensen* lever nu som en udslidt Mand i tilbagetrukket Dunkelhed, fjærn fra al Opsigt og Anerkjendelse; end ikke saa meget som en Karakteristik i et Tidsskrift har vor hjemlige Lærdom kunnet afse til ham — men han er en af de mærkeligste Personligheder i dansk Kultur; og det skulde slet ikke forundre mig, om hans Virksomhed engang gav Anledning til en hel ny Litteraturretning, som det hændte med *P. Chr. Asbjørnsen* i Norge. Det var aldrig en Smule for tidlig, at han begyndte at interessere Filologerne, som han dog i nogen Grad har begyndt at interessere Kulturhistorikeren og Folkloristen. Og *Feilbergs* jydsk Ordbog i 4 tunge Bind — det er simpelt hen et Jættearbejde, som kun kan vække den jydskfødtes dybeste Beundring og Glæde. — Denne Idé gik Blicher og nussed med gennem Aarene, snakked højt med sig selv om den og slog ud med Haanden, naar han gik mellem Sognene med tom Jagttaske. Snakked ogsaa sommetider højt om den til *Jonas Collin* og hented sig et Par beskedne Understøttelser til Sagen hos Landsfaderen; da vidste han altid paa en Prik, hvormange Tusinde Gloser han nu havde samlet; og Fr. 6. syntes endda det var en Del, og skubbed Smaaskillingerne over til ham og gav ham gode Formaninger om at bruge dem paa en ordentlig Maade; men da han døde, var der ingen, der hørte om Ordbogen — som Blicher, der var noget rodet — vel heller ikke har været Mand for at skrive; den er vel saa fejlet paa Askemøddingen med saa meget andet i Blichers Døds- og Failtbo.

Men Feilberg var Manden. Han har rejst Jyderne det

Monument over deres Sprog, der ikke er noget Gravmonument, men et Taarn, et Udsigtstaarn hvorfra vort foreiskede Blik skal glide hen over det jydsk Land og alle dets rige Skønheder i Natur og Folkeliv.

Saadan er der allerede gjort meget for det jydsk Sprog, men saare lidt af Filologerne: Da Blicher i 1842 udsendte *E Bindstouw* var der ikke en Mand, hverken i den lærde eller den litterære Verden, der havde to Ord tilovers for dette Værk; Blicher gik i sin Grav uden at ha set mere end én fattig Anmeldelse (en Vens ret intetsigende Anbefaling i et 14 Dages Blad uden Hoidere). Det var den Modtagelse, man gav *det jydsk Nationalværk*. Nu kunde der saamænd godt hentes en filologisk Doktorhat hjem paa den; og det er jo en meget attraaet Hovedbeklædning.

Jeg vilde med disse Ord gjerne ha lagt Dem det jydsk Sprog paa Sinde; det er ikke saa ringe, som Filologien synes at ha troet gjennem Tiderne. Det vil aldrig svigte sine Dyrkere. Det er ikke en Smule mindre rigt end Højdansken; og denne sin Rigdom har det naaet helt og aldeles uden Pennenes Hjælp. Viser det ikke hvor afmægtigt Blæk er til at gyde Liv i et Sprog! Her staar Kritikken paa Hovedet for *at skabe Stil*; men Sproget selv lar sig ikke rokke en Tomme; det respekterer kun Talesprogets Fald og Rytme; der *er* ikke anden Stil; alt andet er i Dag, men i Morgen kastes det i Ovn. — *Rigsdansken* — hvor er den ikke bleven hjulpen; baaren og dajet; støttet, understøttet, statsunderstøttet! Universitet og Skole, Bibliotek og Foredragssal — 20 Bøger om Ugen, 300 Aviser om Dagen — Theater, Regjering og Rigsdag, alt staar paa Pinde for det Rigsdanske — og jeg siger ikke et ondt Ord dertil; finder det bare saa mærkeligt, at det jydsk har kunnet holde sig saa sund og frisk uden alt dette. Vidner det ikke mer end noget andet om den Livskraft, der er i det.

Den jydsk Bonde som vor Bonde i det Hele taget, gennemgaar for Tiden en aandelig Krise; men jeg haaber, han maa gaa nogenlunde uskadt ud af den; og det tror jeg: Hans Sprog vil han ikke slippe; thi *det* hænger sammen med noget af det dybeste i hans Væsen; slipper han det, da vil meget, meget andet værdifuldt være viet til Udslettelse.

Lad os da ønske for vor Bonde, at han maa komme over